

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ЕНЕРГЕТИКІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ» ЗАСОБАМИ
ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Веліховська А. Б. - к. пед. н., доцент,

Курепін В.М. – ст. викладач.

Миколаївський національний аграрний університет

Використання інформаційних технологій допомагатиме у вирішенні проблем сучасної освіти, тільки у тому випадку, коли розвиток дистанційного навчання супроводжуватиметься радикальними змінами в усіх інших підсистемах: педагогічній, економічній, організаційній, психологічній тощо. В своїй статті автори окреслюють педагогічні умови формування фахових компетентностей майбутніх інженерів-енергетиків та описують проблеми, що виникли при викладанні предметів у дистанційному середовищі, і які потребують подальшого розв'язання.

The use of information technology will help solve the problems of modern education, only if the development of distance learning is accompanied by radical changes in all other subsystems: pedagogical, economic, organizational, psychological, and so on. In their article, the authors outline the pedagogical conditions for the formation of professional competencies of future energy engineers and describe the problems that have arisen in teaching subjects in a distance environment, and which need further solution.

Енергетичний комплекс України має особливе стратегічне значення для розвитку економіки країни і суспільства в цілому. В останні роки особливо відчутними стали зміни технологічного укладу на основі формування ефективного інноваційного партнерства держави, бізнесу, науки і освіти. В епоху глобальних змін, що відбуваються як в українському, так і світовому співтоваристві, вища технічна освіта стає однією з наймасштабніших і найважливіших областей системи професійної освіти країни [1]. Інноваційний технологічний прорив, багато в чому, залежить від якості інженерної освіти, його стійкого відтворення новим поколінням інженерів. У зв'язку з цим професійна підготовка інженера енергетичної галузі – найперше завдання сучасної освітньої політики держави.

Пандемія Covid-19 змусила уряди більшості країн світу і України також запровадити карантинні обмеження. Перед закладами освіти постала проблема переведення всього процесу підготовки здобувачів у середовище дистанційного навчання. Це дало можливість: проаналізувати психолого-педагогічні проблеми організації дистанційного навчання; виявити труднощі і переваги, з якими стикнулися всі суб'єкти освітнього процесу; окреслити нові перспективи розвитку дистанційної освіти, зокрема майбутніх інженерів-енергетиків. Головним завданням університетів є підготовка фахівця, який має відповідний набір професійних якостей, а це вимагає використання орієнтованої технології організації навчальної діяльності, зокрема в середовищі дистанційного навчання [2].

Однією зі складових професійної компетентності інженера-енергетика є синтез знань, зокрема тих, які він отримує в процесі вивчення дисципліни «Психологія». Діяльність сучасного інженера енергетичної сфери складна і багатофункціональна. Його ефективна діяльність напряду залежить від оволодіння компетенціями, що формують у майбутнього фахівця емоційний відгук, самостійність, творчу активність, взаємодію і патріотизм [3; 4]. Тому, завдання викладача полягає в тому, щоб створити ті педагогічні умови, в яких процес формування професійних компетенцій буде відбуватися ефективніше. Тобто ті умови, де студент зможе: усвідомлювати і орієнтуватися в світових соціально-політичних і економічних процесах; в яких сформується і вдосконаляться громадянські якості особистості, необхідні в майбутній професійній діяльності.

Під педагогічними умовами ми розуміємо сукупність сконструйованих заходів освітнього процесу, що забезпечують необхідний рівень формування загальнокультурних компетенцій [5]. Відомо, що будь-який освітній процес базується на функціях, реалізація яких дозволить досягти позитивного результату. Тому для досягнення сформованості загальнокультурних компетенцій майбутніх інженерів-енергетиків в процесі навчання дисципліни «Психологія» за умов дистанційного навчання нами використовувалися такі специфічні функції як: розвивальна; виховна; адресна.

Це дозволило нам окреслити такі педагогічні умови формування професійних компетенцій у майбутніх інженерів-енергетиків в процесі вивчення дисципліни «Психологія», а саме: *теоретичні* (необхідність формування загальнокультурної компетенції у майбутнього інженера-енергетика; *функціонально-цільові* (навички самоорганізації, методичні засоби організації навчальної і самостійної роботи, соціальні умови формування фахових компетенцій); *змістовні* (сукупність фундаментальних і спеціальних знань з дисципліни); *критеріально-оціночні* (містять комплекс критеріїв і показників рівнів оволодіння відповідними компетенціями учасників освітнього процесу).

Навчання в дистанційному середовищі має свої відмінності від традиційного процесу навчання. Тому *особисті якості викладача* (високий загальний і емоційний інтелект; уміння спілкуватися і взаємодіяти з командою; активна життєва позиція; уміння уважно слухати і чути; відповідальність; спостережливість; емоційна стійкість; оптимізм і впевненість у своїх силах; креативність; уміння орієнтуватися в найбільш поширених труднощі, з якими стикаються інженери-енергетики), необхідні для організації процесу навчання дистанційно є окремою педагогічною умовою.

З метою перевірки ефективності сформованості професійних компетенцій у студентів-енергетиків у процесі вивчення «Психології» нами розроблений діагностичний комплекс, що складається з критеріїв і показників, які досліджують ефективність даного процесу в умовах дистанційного навчання.

Так, серед критеріїв, метою яких є встановлення рівня володіння професійних компетентностей студентів-енергетиків в процесі вивчення дисципліни «Психологія», ми виділяємо такі: мотиваційний (оформлена мотивація у студентів до вивчення психології як засобу розвитку у них професійної компетенції); когнітивний критерій (оволодіння системою фахових

знань й умінь); рефлексивний критерій (здатність до само-аналізу, оцінюванню, критиці). Показниками сформованості загальнокультурної компетенції у майбутніх інженерів-енергетиків у процесі вивчення дисципліни «Психологія» нами визначено такі як наполегливість, навчальна активність і самостійність, академічна успішність, ефективність застосування знань у нових ситуаціях, адекватна самооцінка, прагнення до безперервної освіти та самоосвіти [2].

Проте, не дивлячись на позитивну динаміку впровадження педагогічних умов формування професійних компетенцій у майбутніх фахівців, залишаються ще проблеми, які необхідно вирішувати шляхом впровадження сучасних способів і механізмів впливу на даний процес; розробляти перспективні напрями дослідження педагогічних і методичних умов формування загальнокультурної компетенції [6].

Нами було проаналізовано психолого-педагогічні проблеми, що виникли в учасників освітнього процесу під час організації дистанційного навчання в умовах карантину. За результатами опитування, в якому брали участь 427 респондентів, було окреслено коло тих проблем, з якими стикнулися здобувачі, а саме: зміна каналів отримання і передання інформації (61%); недостатній рівень сформованості моделей здійснення інформаційної комунікації (50%); недостатній рівень оволодіння ІТ (4,8 2%); недостатній рівень мотивації, навичок самоорганізації (86 %); зміна освітніх ролей (46 %); відсутність (обмеженість) прямого спілкування з викладачем та іншими учасниками навчання (62 %); брак необхідних засобів для отримання і передання інформації (52 %); недостатній рівень сформованості умінь працювати з інструктивними матеріалами (28 %)[7].

В опитуванні взяли участь 136 викладачів, які назвали основні проблеми, що на їхню думку, заважали ефективній роботі в середовищі дистанційного навчання, а саме: недостатність нормативної бази, адаптованості програм і вимог (88 %); відсутність (недостатній рівень сформованості) навичок й умінь створювати дидактичні матеріали в інформаційному середовищі за допомогою відповідних сервісів і гаджетів (71 %); зміна організаційного середовища викладання (78 %); відсутність можливості вчасно вплинути на індивідуальну роботу кожного здобувача освіти (97%); трансформація каналів обміну інформації і, як наслідок, збільшення часу на зворотний зв'язок (викладачу не складно проаналізувати і оцінити роботу здобувача, проте важко пояснити, описати, оформити це відповідним чином та надіслати студентові) (66,7 %); відсутність або моральна застарілість технічного оснащення, зокрема вдома (43%); недостатній рівень сформованості умінь створювати інструктивні матеріали за допомогою ІТ (32 %); відсутність знань і умінь вибудовувати комунікаційні моделі в інформаційному середовищі (44 %).

Висновок. Все це дає можливість переосмислити процес формування готовності и розробити нові стратегії підготовки викладачів та студентів до організації навчання в дистанційному середовищі.

Література

1. Shebanin V. S. Dual form of education in the training of highly qualified specialists for the agrarian sphere of Ukraine [Electronic resource] / Shebanin V.S. // *Економіка АПК*. - 2018. - № 3 - Р. 13-23. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5000>.
2. Шебанін В. С. Інтеграція аграрної освіти, науки і виробництва як основа підготовки сучасних кадрів для АПК / В. С. Шебанін // *Економіка АПК*. – 2016. – № 11. – С. 5-14. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4996>.
3. Курепін В. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі закладів вищої освіти / В. М. Курепін, А. Б. Веліховська, К. М. Комісаренко // *Перспективна техніка і технології – 2019* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, м. Миколаїв, 27.09.2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 132 – 134. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6407>
4. Веліховська А. Б. Нові підходи до організації освітньої діяльності майбутніх інженерів з дисципліни «психологія управління» в умовах переходу до економіки знань / А. Б. Веліховська // *Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні* : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 - 27 квітня 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 86-88. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3894>.
5. Літвінчук С. Б. Професійна спрямованість навчання у закладах вищої освіти в контексті Болонського процесу / С. Б. Літвінчук // *Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні* : тези доповідей Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, 17-19 квітня 2020 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 81-84. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7011>
6. Шебанін В. Інноваційно орієнтований університет: теорія і практика створення [Електронний ресурс] / В. Шебанін // *Економіст*. – 2012. – № 2. – С. 11-13. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4991>.
7. Веліховська А. Б. Шебанін В.С. Освіта та наука як рушійні фактори інноваційного розвитку аграрної сфери України / В.С.Шебанін URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/737/1/10_03_20.pdf.